

Vejledning om klager over afsluttende standpunktskarakterer – med særligt fokus på vinterterminen 2020/21

Indhold:

- 1) Indledning (side 1)
- 2) Mulighed for at klage til institutionen (side 3)
- 3) Sagsoplysning (side 4)
- 4) Begrundelse (side 4)
- 5) Klagevejledning (side 6)
- 6) Hvad er retlige spørgsmål? (side 7)

1. Indledning

Med bekendtgørelse om midlertidige foranstaltninger ved prøveafholdelse i vinterterminen 2020/21 i de gymnasiale uddannelser, gymnasiale fag i eux-forløb samt i almen voksenuddannelse som led i forebyggelsen og afhjælpningen i forbindelse med covid-19 (bekendtgørelse nr. 1572 af 5. november 2020) – herefter *nødvinterprøvebekendtgørelsen* – indføres der – som det med nødprøvebekendtgørelsen skete for sommerterminen 2020 – midlertidigt afsluttende standpunktskarakterer på en række uddannelsesområder, der ikke normalt betjener sig heraf.

Det drejer sig om:

- Almen voksenuddannelse (avu).
- Toårig hf.
- Hf-enkeltfag.
- Gymnasiale suppleringskurser (GSK).
- Supplerende overbygningsforløb (SOF).
- Gymnasiale indslusningskurser for indvandrere og flygtninge (GIF).

Herudover forøges betydningen af afsluttende standpunktskarakterer på andre uddannelsesområder, der allerede betjener sig heraf, som følge af den ekstraordinære aflysning af prøver. Det skyldes, at de afsluttende standpunktskarakterer på de områder – ud over at fungere som netop

dette – tillige ophøjes til prøvekarakterer i fag eller dele af fag, hvori prøve er blevet aflyst.

Det drejer sig om:

- De treårige uddannelser til teknisk (htx), merkantil (hhx) og almen studentereksamen (stx).
- Toårig stx.
- Gymnasiale fag i eux-forløb.

På de førstnævnte uddannelsesområder udgør reglerne i nødvinterprøvebekendtgørelsens § 7 den eneste regulering af afsluttende standpunktskarakterer i lovgivningen.

På de sidstnævnte uddannelsesområder supplerer bekendtgørelsens § 8 de almindelige regler i lovgivningen herom (jf. herved §§ 21-23 i bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser og § 50 i bekendtgørelse om erhvervsuddannelser).

De afsluttende standpunktskarakterer har stor betydning for den enkelte elev eller kursist, og elever og kursister kan af samme grund få brug for at klage over karaktergivningen.

Der gælder, i modsætning til for eksaminatorer/censorer ved prøver, ikke nogen decideret pligt til at tage noter i forbindelse med afgivelsen af afsluttende standpunktskarakterer – heller ikke, selvom karakteren ophøjes til prøvekarakter.

Det kan ikke desto mindre være en god ide, at en underviser noterer de iagttagelser, som den pågældende lægger til grund for vurderingen af elevernes/kursisternes faglige standpunkt, og som vedkommende kan tage udgangspunkt i, hvis ledelsen skulle bede om en faglig udtalelse i tilfælde af klagesager.

I relation til *grundfag for elever på erhvervsuddannelserne*, herunder grundfag på gymnasialt niveau (C-niveau) for eux-elever, skal det i øvrigt understreges, at de ikke er omfattet af nødvinterprøvebekendtgørelsen, men derimod af bekendtgørelse om visse midlertidige foranstaltninger for erhvervsuddannelserne og arbejdsmarkedsuddannelserne som led i forebyggelse og afhjælpning i forbindelse med covid-19 (bekendtgørelse nr. 1229 af 22. august 2020) – eud-nødbekendtgørelsen.

I tilfælde, hvor det undtagelsesvist ikke er muligt at afvikle en prøve i et grundfag, har institutionerne ifølge § 10, stk. 2, nr. 3, i eud-nødbekendtgørelsen mulighed for at træffe beslutning om at aflyse prøven og ophøje standpunktskarakteren til prøvekarakter i faget. Institutionerne har endvidere mulighed for at fravige reglerne om prøvernes tilrettelæggelse, f.eks. reglerne om gruppeprøver, (jf. § 10, stk. 2, nr. 1) eller fravige reglerne om udpegning eller godkendelse af tilsynsførende (jf. § 10, stk. 2, nr. 2).

Klagebestemmelser vedrørende grundfag fremgår af § 17 i bekendtgørelse om grundfag, erhvervsfag, erhvervsrettet andetsprogsdansk og kombinationsfag i erhvervsuddannelserne og om adgangskurser til erhvervsuddannelserne.

Denne vejledning kan med de fornødne tilpasninger også finde anvendelse på mulighederne for at klage over afsluttende standpunktskarakterer i grundfag.

2. Mulighed for at klage til institutionen

Det er klart fastslået i dansk ret, at der ikke er tale om såkaldt afgørelsesvirksomhed, når en underviser på en uddannelsesinstitution giver en afsluttende standpunktskarakter til en elev – der er derimod tale om såkaldt *faktisk forvaltningsvirksomhed*.

Det samme vil være tilfældet, når undervisere fremover med udgangspunkt i nødprøvebekendtgørelsens regler skal give afsluttende standpunktskarakterer til kursister. (I den videre tekst omfatter ordet ”eleven” både elever og kursister.)

Dette har den umiddelbare betydning, at *selve standpunktskaraktergivningen*, herunder den faglige vurdering, som den bygger på, ikke under nogen omstændigheder kan påklages til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Det betyder imidlertid ikke, at en elev ikke kan ”klage” over standpunktskaraktergivningen til vedkommende underviser og evt. – hvis dette ikke har den ønskede effekt – klage til institutionens ledelse. Dette er ikke nærmere reguleret i lovgivningen, men følger af, at undervisernes virke altid sker under ledelsens ansvar.

At det ikke er nærmere reguleret betyder, at der ikke på forhånd gælder en frist for, hvor længe man kan klage til institutionens ledelse over standpunktskaraktergivningen.

Det er imidlertid styrelsens opfattelse, at institutionen godt selv kan fastsætte en *lokal klagefrist*. Det kan f.eks. være hensigtsmæssigt for at sikre, at eventuelle klager kommer frem, mens grundlaget for karaktergivningen fortsat er i frisk erindring hos underviseren og eleven.

Fastsætter institutionens ledelse en lokal klagefrist, er det ledelsen, der har bevisbyrden for, at fristen er blevet meldt klart og utvetydigt ud til eleverne.

Det er særdeles vigtigt, at ledelsen i praksis bliver opfattet som den ”2. instans”, som er tilsigtet, og altså agerer uvildigt i sagsbehandlingen. Dette omfatter bl.a., at møde eleven med en principiel åbenhed om, at eleven *kan* have ret i sine påstande og argumenter eller dog i nogle af dem.

Når institutionens ledelse har forholdt sig til elevens klage og besluttet sig for, hvilken konsekvens den skal have, træffer den en *afgørelse* i forvaltningslovens forstand. Dette forhold har forskellige implikationer.

3. Sagsoplysning

Afhængigt af klagens nærmere indhold skal ledelsen foretage dét, der er nødvendigt for at få sagens nærmere omstændigheder ordentligt belyst. Der er ingen principielle begrænsninger for, hvad en elev kan vælge at basere sin klage over en afsluttende standpunktskarakter på. Der gælder altså ikke her en begrænsning til retlige spørgsmål, således som der gør, hvis en elev på et senere tidspunkt ønsker at klage til styrelsen over ledelsens afgørelse.

Men der kan være stor forskel på, hvordan ledelsen må forventes at forholde sig til forskellige påstande og argumenter – om ledelsen blankt skal afvise dem som forkerte, irrelevante eller andet, eller om ledelsen skal undersøge dem nærmere.

Det kan her være fornuftigt generelt at have samme tilgang, som ledelsen vil have til prøveklager. Hvis ledelsen vurderer, at de fremsatte påstande og argumenter har en sådan karakter, at klagen er åbenbar grundløs, så behøver ledelsen ikke at foretage videre undersøgelser og kan uden videre træffe afgørelse om at afvise klagen.

Men hvis ledelsen omvendt vurderer, at de fremsatte påstande og argumenter har en sådan karakter, at det er nødvendigt at indhente underviserens syn herpå, så skal ledelsen foranstalte, at det sker.

Det kan anbefales – som i en prøveklage – at indhente en skriftlig faglig udtalelse fra underviseren, hvor denne bedes forholde sig til de fremsatte påstande og argumenter og – hvis disse ikke får underviseren til at genoverveje og evt. ændre sin vurdering af standpunktet – begrunde sin standpunktskaraktergivning.

En sådan faglig udtalelse skal ledelsen lade klageren kommentere, inden ledelsen træffer sin afgørelse, jf. reglerne om *partshøring*.

Forvaltningsloven foreskriver således, at hvis en part ikke kan antages at være bekendt med, at en myndighed er i besiddelse af bestemte oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne eller vurderingerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Indhentelsen af disse dokumenter behøver ikke at stå alene. F.eks. kan ledelsen indkalde eleven og underviseren til et møde, hvor sagen drøftes nærmere.

4. Begrundelse

Når ledelsen vurderer, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at den kan forholde sig til klagen og beslutte sig for, hvilken konsekvens den skal have,

træffer ledelsen sin afgørelse. Ledelsens afgørelse i klagesagen bør gives skriftligt, medmindre afgørelsen fuldt ud giver eleven medhold.

Hvis sagsoplysningen i en klagesag f.eks. viser, at underviseren ikke har forstået reglerne om afgivelse af afsluttende standpunktskarakterer og dermed kan have taget fejl i sin standpunktskaraktergivning, eller fordi noget tyder på, at underviseren ikke har formået at være uvildig i sin vurdering af elevens standpunkt, så skal ledelsen træffe sin egen afgørelse om karaktergivningen og evt. give eleven helt eller delvist medhold i klagen. Det gælder uanset, at det er underviseren – ikke ledelsen – der har fulgt eleven igennem undervisningen og herigennem har gjort de iagttagelser, som standpunktsvurderingen bygger på.

I nogle situationer kan det være en løsning, at ledelsen pålægger underviseren at gennemføre en ny vurdering af elevens standpunkt – nu på baggrund af ledelsens indskærpelse af reglerne og præmisserne for vurderingen.

I andre situationer kan det omvendt være nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at der gennemføres en alternativ bedømmelsessituation, der kan give institutionen nogle nye iagttagelser af elevens faglige niveau, som ledelsen kan inddrage som muligt korrektiv i forhold til standpunktsvurderingen. Det kan f.eks. være på den måde, at en anden underviser i det pågældende fag sættes til at gennemføre en faglig vurderingssamtale med vedkommende, bedømme skriftligt arbejde fra den pågældende, etc.

Det ligger også inden for ledelsens kompetence som øverste pædagogiske ledelse selv at beslutte at hæve elevens afsluttende standpunktskarakter til et bestemt niveau, hvis den ud fra sagsbehandlingen finder, at det er velbegrundet, men det er selvsagt ikke altid hensigtsmæssigt.

Det vil i alle tilfælde være ledelsen – og altså ikke underviseren – der træffer den endelige afgørelse og skal begrunde, hvorvidt eleven skal have medhold i sin klage eller ej.

Ledelsens afgørelse i klagesagen skal indeholde en *begrundelse*, medmindre afgørelsen fuldt ud giver eleven medhold. Det gælder uanset, om klagen umiddelbart afvises som åbenbar grundløs, eller om eleven ikke får medhold, efter at sagen har været undersøgt nærmere.

De formelle krav til begrundelsen af en afgørelse i forvaltningslovens forstand er følgende:

- Den skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. Hvad dette angår henvises der til ovenfor ad 1.
- I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Ledelsens afgørelser af klager om afsluttende standpunktskarakterer vil altovervejende være skønsmæssige, men behøver ikke nødvendigvis være det.
- Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Det er vigtigt, at ledelsen i begrundelsen forholder sig aktivt til elevens påstande og argumenter – i al fald de væsentligste heraf. På den måde viser ledelsen eleven, at ledelsen har behandlet elevens ærinde seriøst, ligesom den kan få eleven til at forstå afgørelsen – i bedste fald måske endda acceptere den. Dertil kommer, at sagen står bedre i forhold til en eventuel klage til styrelsen (jf. herom nedenfor ad 6).

5. Klagevejledning

Det er et krav, at en afgørelse i forvaltningslovens forstand indeholder en *klagevejledning*.

En afgørelse af en elevs klage til institutionen ledelse vil være omfattet af klageadgang til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, i det omfang klagen vedrører retlige spørgsmål.

For følgende uddannelsesområder er der klageadgang til styrelsen i forhold til retlige spørgsmål i medfør af § 74 i bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser og § 72 i lov om de gymnasiale uddannelser:

- De treårige uddannelser til teknisk (htx), merkantil (hhx) og almen studentereksamen (stx).
- Toårig stx.
- Gymnasiale fag i eux-forløb. (Her følger denne klageadgang af, at § 7, stk. 2, 1. pkt., i eux-loven fastsætter, at bl.a. § 72 i lov om de gymnasiale uddannelser gælder tilsvarende for gymnasiale fag i eux-forløb.)

Klage efter § 74 i bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser skal stiles til styrelsen og sendes til institutionen. Klagen skal være modtaget af institutionen *senest ti kalenderdage* efter, at eleven har modtaget den afgørelse, som eleven klager over.

For følgende uddannelsesområder er der klageadgang til styrelsen efter § 10 i nødvinterprøvebekendtgørelsen:

- Almen voksenuddannelse (avu).
- Toårig hf.
- Hf-enkeltfag.
- Gymnasiale suppleringskurser (GSK).
- Supplerende overbygningsforløb (SOF).
- Gymnasiale indslusningskurser for indvandrere og flygtninge (GIF).

Klage efter § 10 i nødvinterprøvebekendtgørelsen skal stiles til og sendes til institutionen. Klagen skal være modtaget af institutionen *senest fem kalenderdage*, efter at eleven har modtaget den afgørelse, som eleven klager over.

Uanset om der er tale om en klage efter nødvinterprøvebekendtgørelsens § 10 eller bekendtgørelse om de gymnasiale bekendtgørelsers § 74, gælder det, at hvis institutionen ikke på baggrund af klagen imødekommer den fuldt ud, og eleven ikke har trukket sin klage tilbage, skal institutionen udarbejde en udtalelse i anledning af klagen. Eleven skal herefter have

lejlighed til med en frist på fem kalenderdage at fremkomme med sine eventuelle bemærkninger til institutionens udtalelse.

Institutionen skal sende klagen, sin udtalelse samt elevens eventuelle bemærkninger til styrelsen hurtigst muligt og senest to kalenderdage efter, at institutionen har modtaget bemærkningerne fra eleven eller efter udløbet af dennes frist for at fremkomme med eventuelle bemærkninger.

En klage er rettidig, hvis den kommer frem til institutionen inden udgangen af den dag (uanset om det er en skoledag eller ej), som ligger henholdsvis ti eller fem kalenderdage efter, at eleven har fået meddelelse om den afgørelse, der klages over.

Hvis ledelsen ved, fra og med hvilken dag eleven vil kunne læse afgørelsen – f.eks. fordi den fremsendes elektronisk til elevens eBoks – kan institutionen med fordel skrive i sin klagevejledning, præcist hvilken dato en eventuel klage skal være institutionen i hænde for at blive anset for rettidig.

Gives der ikke fra starten (korrekt) klagevejledning, suspenderes klagefristen, indtil (korrekt) klagevejledning er givet. Man kan også sige det på den måde, at en eventuel klage skal behandles uanset fristoverskridelsen.

6. Hvad er retlige spørgsmål?

Et retligt spørgsmål kan f.eks. være, om institutionens ledelse i sin afgørelse har overset eller set bort fra, at underviseren har tilsidesat bestemte regler for afgivelse af den afsluttende standpunktskarakterer.

Det kan også være, at ledelsen ikke i sin sagsbehandling af klagesagen har overholdt regler i forvaltningsloven eller ikke har fulgt almindelige forvaltningsretlige principper m.v. Det kan f.eks. være de ovenfor nævnte regler om sagsoplysning, partshøring, begrundelse eller klagevejledning.

Afgørende er altså, om der er tale om et spørgsmål, som styrelsen kan forholde sig principielt til på baggrund af den skriftlige sagsbehandling.

Styrelsen kan derimod ikke behandle klager over det nærmere skøn foretaget på institutionen baseret på vurderinger af faktiske forhold, som styrelsen har nærmere indseende i. En elev vil således ikke kunne klage til styrelsen over selve den faglige vurdering af vedkommendes standpunkt, der ligger til grund for den afsluttende standpunktskarakter.

Styrelsen kan derfor aldrig træffe en afgørelse om, at en elev f.eks. skulle have haft 7 i stedet for 4, men den kan efter omstændighederne hjemvise den oprindelige klagesag til fornyet behandling på institutionen med anvisninger om, hvordan gældende regler skal forstås, og om, hvordan ledelsen nu forventes at agere.

Har institutionens ledelse modtaget en klage til styrelsen fra en elev og er i tvivl om, hvorvidt klagen vedrører retlige spørgsmål, er ledelsen velkommen til at kontakte styrelsen for en generel vurdering heraf, inden den evt. afviser at fremme klagen.

En afvisning af at fremme en klage til styrelsen med henvisning til, at den ikke vedrører retlige spørgsmål, er i sig selv en afgørelse, som kan påklages til styrelsen. Det vil sige, at den skal begrundes, og der skal gives klagevejledning.

Hvis eleven vil klage over denne afgørelse, vil klagen nu alene kunne omhandle spørgsmålet om, hvorvidt den oprindelige klage rettelig burde have været afvist, dvs. om den oprindelige klage vedrørte retlige spørgsmål eller ej.